

Səbinə ƏHMƏDOVA

Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu
ehmedova3@mail.ru

NADİM POEZİYASININ VƏZN XÜSUSİYYƏTLƏRİ VƏ POETİKASI

Açar sözlər: Hüseyn Nadim, İmam Hüseyn, Kərbəla, mərsiyə, növha, vəzn, bəhr, əruz, poetika

Key words: Huseyn Nadim, Imam Huseyn, Karbala, elegy, novha, rhythm, bahr, Aruz, poetics

Ключевые слова: Гусейн Надим, имам Гусейн, Кербела, марсийе, новха, ритм, бахр, аруз, поэтика

XIX əsrin ikinci yarısı – XX əsrin əvvəli Azərbaycan poeziyasını yaradıcılıq üfurlərinə aparan və gələcək nəsillər üçün ərməğan qoyan sənətkarlardan biri də Hüseyn Nadim Naxçıvanidir. Hüseyn Nadim Naxçıvaninin ədəbi irsi dil, üslub, bədii sənətkarlıq və vəzn xüsusiyyətləri baxımından da diqqəti cəlb edir. Şair mərsiyə və növhələrində yüksək poetik bir dillə fikrin bənzərsiz ifadəsinə nail olmuşdur. “Bədii dil xüsusi və yüksək ifadə mədəniyyətidir. Sənətkar ayrıca bir diqqət və məhəbbətlə sözləri seçib, bir-birilə quraşdıraraq dil mədəniyyətinə nail olur. Lakin dilin gözəlliyi heç də yalnız sözlərin təşkilindən asılı deyildir. Dil sənətkarın dünya görüşü ilə, fikir aləmi ilə bağlıdır” [1, s.131].

Hüseyn Nadim Naxçıvaninin mərsiyə və növhələrində ritm ahəngi təşkil edən, onların daha təsirli və ifadəli olmasını şərtləndirən amillərdən biri də əruz vəzninin özünəməxsus xüsusiyyətidir. Şairin bütün şeirləri əruz vəznindədir. Nadim, demək olar ki, əruz vəzninin Azərbaycan şeirində işlənən bütün əruz bəhrlərindən istifadə etmişdir.

“Əruz vəzni əsrlərdir ki, şeirimizə yoldaşlıq edir. Bütün dahi klassiklərimizin əsərləri demək olar ki, bu vəzndə yazılmışdır. Ona görə də bu vəznin nəzəri əsaslarını öyrənməli və bu vəzndə yazılmış şeirləri düzgün oxumağı bacarmalıyıq” [2, s.3].

Yazılı mənbələrin bizə vermiş olduğu məlumatlara görə, əruz vəznli türkdilli şeirdə ilk dəfə olaraq XI əsrdə Balasqunlu Yusif Xas Hacıbin "Qutadqu-bilik" poemasında tətbiq olunaraq, bir şeir ölçüsü kimi istifadə edilmişdir. Məlumdur ki, türkdilli poeziyada əsasən heca vəznindən geniş istifadə olunmuşdur. Ümumtürk poeziyasında olduğu kimi, Azərbaycan ədəbiyyatında da əruzun 19 bəhrindən yalnız 12-si işlənmişdir. Həmin bəhrlər isə bunlardır: həcəz, rəməl, münşərih, rəcəz, müzare, müctəs, xəfif, mütədarik, mütəqarib, kamil, səri və müctəzab [2, s.18].

İşlənmə yerinə və növlərinin çoxluğuna görə həcəz bəhri Azərbaycan əruzunun birinci bəhrini təşkil edir. "Həcəz" sözü ərəbcə "xoşagələn avaz, ürəyə yatan xoş səs, xoş avazla oxumaq" deməkdir. Bu bəhrin klassik poeziya tariximizdə 15 növü işlənmişdir. Azərbaycan türkdilli şeirimizin ilk əsəri olan Həsənoğlunun "Apardı könlümü bir xoş qəmərüz canfəza dilbər" qəzəli məhz bu bəhrin birinci növündə yazılmışdır [3, s.121; 2, s.87]. Xaqaninin "Töhfətül-İraqeyn", Nizami Gəncəvinin "Xosrov və Şirin", Xətəinin "Dəhnamə", Füzulinin "Leyli və Məcnun", Məsihinin "Vərqa və Gülşə" və s. kimi əsərlər də bu bəhrdə yazılmışdır. Həcəz bəhrinin 16 növü tərkiblərindəki təfilələrin kəmiyyəti üzrə üç qrupa bölünür: 1. Dördtəfiləli növlər; 2. Üçtəfiləli növlər; 3. İkitəfiləli növlər. Həcəz bəhrinin dördtəfiləli növü isə yeddidir. Hüseyn Nadim də öz yaradıcılığında bu növlərin əksəriyyətindən istifadə etmişdir:

I növ:

məfAİlün, məfAİlün, məfAİlün, məfAİlün
Yadə düşən / zaman pozar / məscidi Ku / fə halımı,
Artırr möh / nətü sitəm / dərdü qəmi / məlalımı [4, s.142].

II növ:

məfAİlün, məfAİlün, fəUlün,
məfAİlün, məfAİlün, məfAİlün, məfAİlün
Mülki Əraq / məxrəc edir / Şahi cahan / Mədinədən,
Çıxmağa ha / zır oldular / pirü cəvan / Mədinədən [4, s.146].

VIII növ:

məfUlü, məfAİlü, məfAİlü, fəUlün
Səni sevdim / ki, dedim bəl / kə mənə yar / olasan
Qəm günümdə / mənə həm yar / ilə qəmşar / olasan [4, s.58].

IX növ:

məfUlü, məfAİlün, məfUlü, məfAİlün
Qəflətən / sinəmə çün / urdi bir ox / qarə gözün,

Lütf ilə / çünki nəzər / saldı bu bi / marə gözün [4, s.66].

IV növ:

məfAİlün, fəUlün, məfAİlün, fəUlün
Zəhra səni / nə növi / uryan ara / də görsün,
Torpaqlar üs / tə nəşün / başun cida / də görsün [4, s.190].

XVI növ:

məfUlü, məfAİlün, məfUlü, fəal
Rəhm et mə / ni zarə ey / Mehriban / Qasim,
Yox hicrü / və tabım get / mə əman / Qasim [4, s.589].

XVI növ:

fAİlün, məfAİlün, fAİlün, məfAİlün
Rəhm eylə / səni Tari / Zeynəbi / dilfikarə,
Dur bir et / nəzər qardaş / sən bu çeş / mi xunbarə [4, s.352].

Azərbaycan poeziyasında işlənmə arealına və növlərinin sayına görə geniş yer tutan əruz bəhrlərindən biri də "rəməldir". Bu bəhrin ahəngində dəvə yerişini xatırladan ləngərli bir ritm vardır. "Rəməl" sözü ərəbcə "ləngərlənmək, dalğalanmaq, ağır-ağır, yəni ləngərlənə-ləngərlənə yerimək" mənasını ifadə edir [2]. Rəməl bəhrinin 25 qəlibi vardır ki, klassik Azərbaycan poeziyasında bunlardan təxminən 13 növü işlənmişdir [5, s.81]. Bəzi klassik şairlərimiz isə rəməl bəhrindən daha çox istifadə etmişlər. Azərbaycan əruzunun rəməl bəhrini təşkil edən 13 növ kəmiyyətə görə, əslində rəməl bəhri 3 qrupa bölünür:

1. dördtəfiləli.
2. üçtəfiləli.
3. ikitefiləli.

Dördtəfiləli rəməl bəhrinin 5 növü vardır. Hüseyn Nadim Naxçıvani öz şeirlərində bu növlərin demək olar ki, hamısından istifadə etmişdir:

I növ:

fAİlAtün, fAİlAtün, fAİlAtün, fAİlAtün
Qədrİ Əkbər / üstə Leyla / yoldi zülfün / etdi şivən,
Eyləyüb mən / ilə şivən / oldi qəmkü / sari Zeynəb [4, s.381].

II növ:

fAİlAtün, fAİlAtün, fAİlAtün, fAİlün
Ey Xuda qan / oldi könlüm / həmzəbanım / gəlmədi,
Nə babam nə / əmulər bir / mehribanım / gəlmədi [4, s.219].

III növ:

fəilAtün, fəilAtün, fəilAtün, fəilAtün
 Hüseyin qardaş / məni Şamə / çəkir üdvan / gedim-getmim?
 Qolum bağlı / cigər dağlı / Şahi dövrən / gedim-getmim?

[4, s.385]

IV növ:

fəilAtün, fəilAtün, fəilAtün, fəilün
 Söylə Hüseyin / qardaş görək / səniz kimim / vardır mənim?
 Yıxdı evi / mi bu fələk / səniz kimim / vardır mənim?

[4, s.392].

Yuxarıda da qeyd etdiyimiz kimi “Rəməl” bəhrinin Azərbaycan əruzunda üçbölümlü növü də vardır ki, Hüseyin Nadim bu növdən də öz şeirlərində istifadə etmişdir.

fəilAtün, fəilAtün, fəilün
 Yoxumdur bir / kəsım gəlsün / hərayə,
 Verüb Ali / Əba səda / sədayə [4, s.436].

Bu, üçbölümlü qısa rəməl, yaxud “Həddad rəməli” də adlanır. Hüseyin Nadimin bu növdə də əsərləri vardır.

fəilatün, fəilatün, fəilatün
 Düşən xaki / xun üstə ür / yan oğul vay,
 Susuz can və / rən Həqqə əf / şən oğul vay [4, s.205].

Hüseyin Nadim Naxçıvanının üçbölümlü qısa incə rəməldə qələmə alınmış poetik nümunələri də vardır.

fəilAtün, fəilAtün, fəilün
 Gəlib Zəhra / bugün Kərbü / bəlayə,
 Batub ərzi / səma yeksər / qərayə [4, s.157].

Məşhur Azərbaycan əruzşünas-alimi Əkrəm Cəfərin tədqiqatlarına görə, “rəməl” bəhrinin 13 növü, 75 variantı vardır [3]. İki bölümlü rəməlin də bir neçə növü vardır ki, Hüseyin Nadim Naxçıvani bunların bir neçəsindən şeirlərində istifadə etmişdir.

VII növ – ikibölümlü rəməl:

fəilAtün, fəilAtün
 Nə munisü / yarım qalub,
 Əqvamü qəm / xarım qalub [4, s.131].

IX növ – ikibölümlü rəməl:

fəilAtün, fəilAtün
 Mənə rəhm et / əman qardaş,
 Tökər çeşmim / yüzə qan yaş [4, s.283].

X növ – ikibölümlü qısa incə rəməl:

fəilAtün, fəilün
 Ey nuri-ey / ni-Zəhra,
 Mənzil müba / rək oğlum [4, s.270].

Azərbaycan əruzunda işlənmə yerinə görə rəməldən sonra münserih bəhri gəlir. “Münserih” lüğətdə “cəld, çevik, axıcı, azad, sərbəst” kimi mənalar bildirməsi göstərilir. Terminoloji baxımdan isə bu, əruzun bəhrlərindən birinin adıdır [5, s.126]. Hüseyin Nadim Naxçıvani yaradıcılığında münserih bəhrindən də istifadə etmişdir.

müftəilün, fəilün, müftəilün, fəilün
 Könül səfa / gətirüb / növbəhar ha / vasindən,
 Olubdu bül / büli şey / da gülün sə / fasindən [4, s.270].

Klassik Azərbaycan poeziyasında işlədilan əruz bəhrlərindən biri də “rəcəz” bəhridir. “Rəcəz” sözü ərəbcə “iztirab və surət” mənasındadır [2, s.122]. Bu bəhr ərəblərin müharibə apardıqları zaman qarşı-qarşıya durub biri-digərinə surət və iztirabla meydan oxumaları ilə əlaqədar yaranmışdır.

Azərbaycan əruzunda “rəcəz”in yeddi növü vardır. Hüseyin Nadim Naxçıvani də bunların bir neçəsindən öz şeirlərində istifadə etmişdir.

I növ – 4 bölümlü

müstəfilün, müstəfilün, müstəfilün, müstəfilün
 Bilməm nə / mahi qəmdi / ki, matəm / binası var,
 Yoxsa ki / bir əzizi / cəhanun / əzası var [4, s.136].

III növ – 4 bölümlü

müftəilün, məfəilün, müftəilün, məfəilün
 Sual etsən / Əbülfəzlin / qoli təndən / zəbun oldi,
 Su üstündə / batub qanə / ələm təksər / ni gün oldi [4, s.396].

VI növ – 3 bölümlü

müftəilün, müftəilün, müftəilAtün

Bu gün şəhid /edüb əda /rəşid Əbbasın,

Hərəmlə ba / cıları xey /mədə dutub yasın [4, s.190].

II növ – 2 bölümlü

müstəfilün, müstəfilün

Qalan ətfa / lı avarə,

Hüseynim vay /Hüseynim vay!

Düşən gül cis /mi sədparə,

Hüseynim vay /Hüseynim vay! [4, s.288]

Klassik Azərbaycan poeziyasında şairlərin müraciət etdikləri əruz bəhrlərindən biri də “müzare”dir. Müzare sözünün lüğəvi mənası “bən-zə-yən”, “oxşarlıq” deməkdir [2, s.128]. Bu söz Azərbaycan dilində qrammatik bir istilah kimi işlənir. Bəziləri buna yaxın gələcək zaman bildirən, bəziləri isə qeyri-müəyyən gələcək zaman mənası verən feil forması kimi baxırlar.

Qeyd etmək lazımdır ki, əruzun bu bəhrindən Azərbaycan poeziyasında az istifadə olunmuşdur. Lakin Nadim Naxçıvani qələmə aldığı mərsiyə və növhələrdə əruzun az istifadə olunan bu bəhrinə müraciət etmişdir. Məlum olduğu kimi “müzare” bəhrinin növləri dördbölümlü və ikibölümlüdür.

I növ – dördbölümlü qəlib

məfUlü, fAilAtü, müfAilü, fAilün

Gedin o /Şimrə deyin /əhli-Şam si /zi Tari,

Səkinəm /öldi gəlüb / qollarun a /ça bari [4, s.332].

V növ – ikibölümlü qəlib

məfUlü, fAilAtün

Ağla qə /rib Hüseynə,

Öldürdi / əhli-kinə.

Su nuş e /dən zamanda,

Lən eylə / qatilinə [4, s.173].

Azərbaycan klassik poeziyasında əruzun “müctəs” bəhri də çox işlə-nən bəhrlər sırasındadır. “Müctəs” sözünün lüğəvi mənası “kökündən qo-parılmış” deməkdir. Bəzi mənbələrdə “xəfif” bəhrindən qoparıldığı üçün belə adlandırılmışdır [2, s.130-131]. Əruzun bu bəhri 4 növ, 14 variant ol-

maqla, 18 qəlibdən ibarətdir. Hüseyn Nadim Naxçıvani öz şeirlərində “müctəs” bəhrinin növlərindən də istifadə etmişdir.

I növ – dördbölümlü müctəs:

məfAilün, failAtün, məfAilün, failAtün

Gülüm əmr et / yüzündən ol / qarə zülfün / kənar olsun,

Çəkilsün əb /ri-zülmət mah / üzün bir a / şıkar olsun [4, s.64].

Bu bəhrin salım forması isə *məfAilün, failAtün, məfAilün, failAtün* qəlibindədir ki, salım formasının yalnız son bölümündə dəyişiklik apar-maqla yeni qəlib variantları yaranır. Hüseyn Nadim Naxçıvani “müctəs” bəhrinin variantlarından çox istifadə etmişdir. Məsələn II variantda misal:

məfAilün, failAtün, məfAilün, failün

Əziz idim / o zaman şa /nu şövkətim / var idi,

Əlimdə şö / rət açan va /ru dövlətim / var idi [4, s.78].

Klassik Azərbaycan poeziyasında əruzun “xəfif” bəhri də söz sənət-karlarının yaradıcılığında tez-tez qarşılaşdığımız bəhrlərdəndir. “Xəfif” sözünün lüğəvi mənası “yüngül, oynaq, sürətli hərəkət edən” deməkdir. Terminoloji mənası isə əruz vəzninin bəhrlərindən birinin adıdır. Bu bəhr əruz vəzninin ən yüngülü olduğu üçün “xəfif” adlandırılmışdır [6, s.127].

Azərbaycan əruzunda xəfif bəhrinin iki növü vardır. Birinci növü 8 variantdadır və üçbölümlüdür. Hüseyn Nadim Naxçıvani bu variantların əksəriyyətindən öz şeirlərində istifadə etmişdir.

I növ – üçbölümlü “xəfif” bəhrinin I variantı

failAtün, məfAilün, failün

Olan işrət / hənası qan / əmoğlu,

Qalan toy hic / ləsi viran /əmoğlu [4, s.572].

II növ – II variant

failAtün, məfAilün, failün

Bu nə müsi / bətdi cahan /ağlayur,

Şahu gəda / piri cavan /ağlayur [4, s.195].

I növ – IV variant

failAtün, məfAilün, failün

Sal yola bu / sərdari sən / baci,

Eyləmə fə /ğan bari sən / baci [4, s.334].

Azərbaycan poeziyasında əruzunda “mütədərək” bəhrindən də istifadə edilmişdir. “Mütədərək” sözünün lüğəvi mənası “tədərək edən, hazırlayan, yetişən, çatan” deməkdir [2, s.132]. Bu bəhrə ərəb filoloq alimi Əbülhəsən Əxfəm tərtib edib. Xəlil ibn Əhmədin tərtib etdiyi 15 bəhrə əlavə etdiyi üçün buna “mütədərək” (sonradan gəlib yetişən) adlandırdılar. Azərbaycan əruzunda bu bəhrin 9 növü işlənmişdir. “Mütədərək” bəhrinin dördbölmümlü, ikibölmümlü, altıbölmümlü və səkkizbölmümlü növləri vardır. Hüseyn Nadim Naxçıvani bu növlərin bəzilərindən öz yaradıcılığında istifadə etmişdir.

I növ – dördbölmümlü bütöv qısa mütədərək

fAilün, fəil, fAilün, fəil

Cismüvi / əgər / etsələr / Cüda,

Münqizi- / ləin / eyləməz / həya [4, s.520].

II növ – dördbölmümlü mütədərək

fAilün, fAilün, fAilün, fə

Peykəri / sədpərə / Hüseynim / vay,

Bikəsü / biçarə / Hüseynim / vay [4, s.269].

Klassik Azərbaycan poeziyasında işlədilən əruz bəhrlərindən biri də “mütəqarib”dir və ərəbcə “yaxın, bir-birinə yaxın olan” mənasını bildirir [2, s.131]. Bu bəhrin 4 növü, qəlibi vardır. Hüseyn Nadim Naxçıvani öz şeirlərində bu bəhrin əsasən II növündən böyük məharətlə istifadə etmişdir:

fəUlün, fəUlün, fəUlün, fəül

Bəli əh / dim budur / ruzi-Əl / əstə,

Yüzüm qan / lı / yatam / torpaqlar / üstə [4, s.237].

Klassik söz sənətkarlarının öz yaradıcılıqlarında az da olsa müraciət etdikləri əruz bəhrlərindən biri də “kamil” bəhridir. Bəhrin adı olan “kamil” sözünün ərəb dilində bir neçə lüğəvi mənası vardır: mükəmməl, nöqsansız, kamallı, təcrübəli və s. Bu bəhrə Azərbaycan şeirində də az işlənmişdir və iki növü vardır. Bunlar isə dördbölmümlü və ikibölmümlü qəliblər əsasında tərtib edilmiş növlərdir [2, s.85]. Hüseyn Nadim Naxçıvani “Divan”ında bu bəhrin I növünün dördbölmümlü variantından istifadə etmişdir:

mütəfAilün, mütəfAilün, mütəfAilün, mütəfAilün

Ey Xuda, məni / əfv eylə özün / Şahi-Kərbəla / macərasinə,

Sən də ey Xuda / əfv eylə məni / ol kəlamı-Həqq / “Hələta”sinə

[4, s.126].

Klassik Azərbaycan poeziyası əruzunda az da olsa işlənən bəhrlərdən biri də “Səri”dir. “Səri” sözünün lüğəvi mənası “sürətli, cəld, tez” deməkdir [2, s.123]. Bu bəhrə ahənginin tezliyinə görə qəzəl, qəsidə, mərseyə, növhə üçün müvafiq deyil. Poema, mənzum hekayə və satirik şeirlər üçün daha münasibdir. Səri bəhrinin iki növü və bu növlərin altı variantı vardır. Hüseyn Nadim Naxçıvani səri bəhrinin birinci növündən istifadə etmişdir:

müftailün, müftailün, fAilün

Gəzib mülki- / canahı eşq / pərvəri,

Olub sail / dəri-cana / nə aşiq [7, s.47].

Azərbaycan poeziyasında əruzun ən az müraciət olunan bəhrlərindən digəri isə “müqtəzəb”dir. “Müqtəzəb” sözünün lüğəvi mənası “kəsilməmiş” deməkdir. Xətib Təbrizi və Nəsirəddin Tusiyə görə, bu bəhrə sanki münsərih bəhrindən kəsildiyinə görə bu bəhrə belə ad verilmişdir [6, s.129]. Bu bəhrin Azərbaycan əruzunda ancaq bir növünə təsadüf edilir. Hüseyn Nadim Naxçıvani bu növdən də öz şeirlərində az da olsa istifadə etmişdir:

fAilAtü, məfUlün, fAilAtü, məfUlün

Gülşənimi / soldurub / qövmi-dağa / ya Əli,

Yasə batub / dur tamam / Ali-Əba / ya Əli [4, s.258].

Beləliklə, Hüseyn Nadim Naxçıvaninin əsərlərinin vəznini üzərindəki təhlillər göstərir ki, şair öz “Divan”ında əruz vəzninin Azərbaycan ədəbiyyatında işlənən demək olar ki, bütün bəhrlərindən istifadə etmişdir. Bu da Nadimin sənətkarlıq qüdrətini göstərən əsas amillərdən sayılmalıdır.

ƏDƏBİYYAT

1. Rüstəmov A. Məhəmməd Füzuli. Bakı, “Qərb və Şərq”, 1994.
2. Quliyev T. Əruzun təcrübə məsələləri. Bakı, “Elm və təhsil”, 2013.
3. Quliyev T. Əruz və qafiyəşünaslıq tarixi. Bakı, “Elm və təhsil”, 2013.
4. Hüseyn Nadim Naxçıvani. Divan, (tərtib edən, ön söz, lüğət və izahların müəllifi Hacı Mustafa Mailoğlu). Bakı, 2012.
5. Qəhrəmanov C. Azərbaycan əlyazma kitabı tarixindən. “Əlyazmalar xəzinəsində”. AMEA M.Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutunun əsərləri, VIII cild. Bakı, 1987.
6. Quliyev T. Anadilli əruzvəznli şeirimizin poetik inkişaf yolu. Bakı, 2011.
7. Həzrət Əmir əl-möminin Əli ibn Əbutalib. Nəhcül-bəlağə. Bakı, 1994.

Sabina Ahmedova

VERSE FEATURES AND POETICS OF NADIM POETRY

Summary

One of the poets of Azerbaijani poetry in the second half of XIX century and at the beginning of XX century was Huseyn Nadim Nakhchivani. Huseyn Nadim Nakhchivani attracts attention in terms of literary hereditary language, style, artistic craft and verse features. The poet achieved the unique expression of the idea in his elegies and novhas by his poetic language. The artistic language is the special and high expression culture. The poet achieved the language culture by choosing the words with love and compassion. But the beauty of language doesn't depend only on the words. The language is connected with master's outlook and ideas. In this study is dealt with Huseyn Nadim Nakhchivani's verse and poetry.

One of the factors that formed rhythm and made the poetry more effective and impressive in Huseyn Nadim Nakhchivani's elegies and novhas is the specific feature of aruz rhythm. All the poems of poet are in aruz rhythm. Nadim is almost used all bahris of Aruz rhythm in Azerbaijani poetry.

Сабина Ахмедова

РИТМИЧЕСКИЕ И ПОЭТИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ ПОЭЗИИ НАДИМА

Резюме

Одним из ведущих азербайджанскую поэзию второй половины XIX – начала XX века к творческим горизонтам и оставивший дар будущим поколениям был Гусейн Надим Нахчывани. Литературное наследие Гусейн Надима Нахчывани привлекает внимание также с точки зрения языковых, стилевых, художественных, ритмических особенностей. В своих элегиях и стансах поэт высоким поэтическим языком достигает передачи неподражаемого выражения мысли. Художественный язык является особой и высокой культурой выражения. Творец, тщательно и с любовью выбирая и слагая слова, достигает языковой культуры. Но красота языка создаётся не только подбором слов. Язык творца связан с его мировидением и мыслительным миром. В данной статье речь идёт о ритмике и поэтике творчества Гусейн Надима Нахчывани.

Своеобразная особенность размера аруз является одним из факторов, создавших мелодику ритма и обусловивших более осязаемое восприятие и выразительность элегий и стансов Гусейн Надима Нахчывани. Все стихи поэта написаны в размере аруз. Можно утверждать, что Надим использовал все виды аруза, имеющиеся в азербайджанской поэзии.